

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/77/142-146>

Afaq Xankərəm qızı Qaralı
Odlar Yurdu Universiteti
Magistrant
afaqqara@gmail.com

İNGİLİS DİLİNİN ÖYRƏNİLMƏSİNDƏ KOMMUNİKATİV TƏLİM METODU

Xülasə

Kommunikativlik latın sözü olub qarşılıqlı anlaşma əsasında iki və daha çox fərd arasında əlaqə, ünsiyyət aktı mənasını verir. İngilis dilinin kommunikativ metodla tədrisi təhsilin ən mühüm məqsədlərindən biridir. Bu metod xarici dildə ünsiyyət yaratmaq vərdişi və bacarığın aşılmasını nəzərdə tutur. İngilis dili üzrə kommunikasiya canlı danışıqın qurulmasından, interaktiv fəaliyyətin formalaşmasından ibarətdir. Kommunikativ təlimin əsas məqsədi öyrədilən və öyrənilən dildə kommunikativ kompetensiyaya yiyələnməkdən ibarətdir. Bu baxımdan dil təlimi kommunikativ yönümlü təlim xüsusiyyətləri kəsb etməlidir. Bu xüsusiyyətlər də tələbələri kommunikativ bacarıqlar əldə etməyə yönləndirir. Kommunikativ yönümlü təlim metodunun əsas iştirakçıları müəllim və tələbələrdir. Hazırda dil dərslərinin tələbələrə nə dərəcədə kommunikativ yönümlü tədris edildiyi tədqiq və təhlilə açıq bir məsələdir.

Açar sözlər: ingilis dili, təlim metodları, kommunikativ metodu, interaktiv fəaliyyət, tədqiq və təhlilə

Afaq Khankaram Garali

Method of communicative teaching in English learning

Abstract

Communicative is a Latin word meaning an act of communication between two or more individuals on the basis of mutual understanding. Teaching English in a communicative way is one of the most important goals of education. This method involves instilling the habit and ability to communicate in a foreign language. From this point of view, language training should have features of a communicative orientation. These features also direct students to acquire communication skills. The main participants in the communicative teaching method are teachers and students. At present, it is open to research and analysis to what extent language lessons are taught to students in a communicative way.

Key words: the English language, training methods, communicative methods, interactive activities, research and analysis

Giriş

Müasir dövrdə ingilis dili xarici dil kimi beynəlxalq aləmdə əsas kommunikasiya vasitəsi kimi tədqiq edilir. Xarici dildən, eləcə də ingilis dilindən ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə etmək qabiliyyətinin formalaşdırılması üçün təhsil ocaqlarında tədris prosesinin də kommunikativ yönümlü təşkil edilməsi vacibdir. Bu zaman müxtəlif verbal və qeyri-verbal vasitələrdən istifadə edilməlidir. Texnologiya əsri olan XXI əsrdə qabaqcıl texnologiyalardan yararlanmaq ingilis dilini ünsiyyət vasitəsi kimi daha tez qavramağa kömək edir. Lakin metod və texnologiyaların çatışmazlığı kimi problemlər bu prosesi yavaşladır.

İngilis dilinin öyrənilməsində kommunikativ yanaşma çərçivəsində kommunikativ təlim metodlarının hazırlanması məsələsi həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə tədqiqatçıların, metodistlərin diqqətində olmuşdur. Mövcud ədəbiyyatların təhlili kommunikativ təlim metodunun təşkil etdiyi komponentləri müəyyən etməyə, onlardan səmərəli istifadə etməyə şərait yaradır.

Analiz

Siyasi danışıqlar, biznes dilinə çevrilən, əsas elmi və tibbi araşdırmaların aparıldığı ingilis dili Britaniya, Kanada, Avstraliya, Amerika Birləşmiş Ştatları, Avstraliya, Cənubi Afrika da daxil olmaqla 75-dən çox ölkənin rəsmi dövlət dilidir. Ölkəmizdə tədris kompüterləşməyə başladığı üçün ingilis

dilinin ünsiyyət dili kimi öyrənilməsi və öyrədilməsi təhsil sahəsində əsas vacib məsələlərdəndir. C.Harmer qeyd edir ki, təhsil sahəsində və əsasən, dil laboratoriyalarında internetin istifadəsi qeyri adi güclü bir sürətlə inkişaf etmişdir. O, referensləri, dil öyrətmə və test etmə proqramlarını, e-mail ilə məlumat bölüşmə və söz prosessorunu kompüterlə dil öyrətmədə əsas hesab edir. [7, s.145]

İngilis dili tədrisi elə bir tədris fəaliyyətidir ki, xüsusi məqsədə yönəldilmişdir. Bu prosesdə istifadə edilən çalışma və tapşırıqların yerinə yetirilməsində əsas məqsəd yazılı və şifahi mətnləri şərh etmək, yeni leksik vahidlərin kontekstual mənalarını başa düşmək, mətnə olan əsas ideyanı, mətnin mənasını adekvat şəkildə qavramaq və digər bacarıqları tələbələrə aşılamaqdır.

İngilis dilinin kommunikativ metodla tədrisi təhsilin ən mühüm məqsədlərindən biridir. Bu metod xarici dildə ünsiyyət yaratmaq vərdişi və bacarığın aşılmasını nəzərdə tutur. İngilis dili üzrə kommunikasiya canlı danışığın qurulmasından, interaktiv fəaliyyətin formalaşmasından ibarətdir. Təhsil Nazirliyinin həyata keçirdiyi islahat proqramına uyğun olaraq ibtidai tədris mərhələsi üç yerə ayrılır:

1. I mərhələ (köməkçi mərhələ) - 1-ci sinif
2. II mərhələ (əsas mərhələ) - 2-ci, 3-cü sinif
3. III mərhələ (yekun mərhələ) - 4-cü sinif

Kommunikativ metodla dilin birinci sinifdən öyrədilməsi mərhələsi ümumtəhsil məktəblərində mövcud proqrama hazırlıq mərhələsi də hesab edilə bilər və bu mərhələni monoloji və dialoji nitq əhatə edir. Bu mərhələnin əsasını salamlama, özünü təqdim etmək, ailəsi haqqında məlumat vermək, sevinc, kədər, razılıq, narazılıq, xeyirxahlıq, üzrxahlıq, icazə, təşəkkür, təbriklər, inamsızlıq, təəssüf və sairəyə verilən reaksiyaya münasibət kimi keyfiyyətləri aşılamaq üçün ingilis dilinin tədrisi sahəsi təşkil edir. Bu mərhələyə dialoqlar, mahnı, şeir, rəqs, saymaq, idman oyunları və sair daxildir.

Kommunikativ yanaşmanın əsas prinsiplərindən biri olan tələbə-yönümlülük prinsipi tələbələrin öyrədilməsi deyil, daha çox dilin tələbələr səviyyəsindən öyrənilməsinə nəzərdə tutur. Burada əsas məqsəd tələbələrin fəal iştirak etməsi üçün onları təlim prosesinə cəlb etmək və onlarda dilin öyrənilməsinə maraq və motivasiya yaratmaqdır. Bu proses elə təşkil edilməlidir, tələbələr üçün daha maraqlı və rəngarəng olsun.

Müasir dövrdə ingilis dilinin tədrisində yeni ideyalardan və innovativ metodlardan istifadə edilməsi aktual məsələlərdəndir. Hər bir ölkənin inkişafı əsasən onun təhsil sisteminin keyfiyyəti ilə ölçülür. Azərbaycanın təhsil sistemi Avropa təhsil sistemində inteqrasiya prosesində olduğu üçün bu istiqamətdə müəyyən islahatlar aparılır və müəyyən müsbət nəticələr əldə edilir. Müasir tədris sisteminin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri xarici dillərin, ilk növbədə müasir dünyada global ünsiyyət vasitəsi kimi qəbul edilmiş ingilis dilinin öyrədilməsi və öyrənilməsinin səmərəliliyini artırmaqdan ibarətdir. Günümüzdə gənclərin əksəriyyəti dildən kommunikativ məqsədlərlə istifadə etmək qabiliyyətinə yiyələnməyi arzulayırlar. İngilis dili tədrisini səmərəliləşdirən amillərdən biri audio-video texnikadan istifadə etməkdir. İngilis dilinin tədrisi zamanı tələbələrin maraq və tələbatları nəzərə alınmalı və tədris edilən fənnin məzmunu və məqsədlərinə uyğun olaraq seçilmiş audio və video materiallar, autentik filmlər vasitəsilə tələbələr dil və nitq materialını düzgün və adekvat şəkildə mənimsəyirlər. Bunun nəticəsində kommunikativ niyyətlərinə müvəffəqiyyətlə nail ola bilirlər. Autentik filmlər ingilis dili kimi ixtisas dili dərslərinin keyfiyyətini artırmaq üçün istifadə edilə bilən olduqca səmərəli vasitələrdəndir. Müəllim tələbələrə autentik filmlərlə yalnız dərslərdə deyil, həm də auditoriyadan kənar saatlarda, müstəqil şəkildə işləməyə öyrətməlidir. Metodistlər və dil müəllimləri autentik filmləri tələbələrə təqdim edərkən hansı leksik vahidlərin, qrammatik strukturların və nitq modellərinin mənimsənilməsinə, dil və nitq materiallarını tədrisin mərhələlərinə görə necə paylanmalı olduğunu, həmin materialların səmərəli şəkildə tədrisi üçün hansı üsul və metodlardan istifadə edilməsini təyin edirlər.

Bildiyimiz kimi ingilis dili dünyanın aparıcı dillərindən biridir. İngilis dili “Ümumi ingilis dili” (General English), “Xüsusi məqsədlər üçün olan ingilis dili” (English for Specific Purposes) kimi kateqoriyalara bölünür. “Xüsusi məqsədlər üçün olan İngilis dili” özü də bir sıra hissələrə bölünür və ən çox istifadə ediləni “İşgüzar İngilis dili”dir. İngilis dilinin bir növü olan işgüzar ingilis dili biznes kontekstində, məsələn, beynəlxalq ticarət, kommersiya, sığorta, bank və sair şirkət məsələlərində istifadə olunur. Əksər qeyri-dil daşıyıcıları ingilis dilli ölkələrlə işgüzar münasibətlər qurmaq üçün bu dili öyrənməyə üstünlük verirdilər. İşgüzar ingilis dilinin tədris edilməsində dörd dil bacarığından-oxuma, dinləmə, yazma və danışmadan istifadə olunur. Həmçinin çap, audio və video vasitələr, radio və TV yayımı, internetə bağlı olan kompüterlərdən istifadə etmək də işgüzar ingilis dilinin öyrənilməsində

əsas amillərdəndir. Burada aydın nitq, xüsusi lüğət vacib şərtidir. Çünki kontekstlər üçün ingilis dili istifadə edilərkən nitq aydın olmalı, interpretasiyaya ehtiyac olmamalıdır.

Xüsusi məqsədlərlə nəzərdə tutulmuş yazılarda da aydınlıq vacib şərtidir. Yaxşı yazı birbaşa və hədəfə istiqamətlənməlidir və klişe, atalar sözləri, frazeoloji fellər, uzun tələffüz edilən feillər və sair ifadələrdən mümkün qədər istifadə edilməməlidir. Nəticədə, kommunikativ yazı qısa və yaxşı şəkildə yazılır, birbaşa cümlə və ifadələrdən ibarət olur. Daha dəqiq desək, fikirlər qısa ifadə edilməlidir. Sadə, amma effektiv qrammatika da lazımdır.

Q.M.Uayzer qeyd edir ki, ingilis dilini intensiv öyrətmək işində əyani vasitələr xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hər bir müəllim bu vəsaitin köməyindən istifadə etsə, onun dərsi maraqlı keçər, şagirdlər dili yaxşı öyrənərlər [1, s.123].

İngilis dilinin tədrisində əyaniliyin bir sıra növlərindən istifadə edilir:

1. Divar əyani vəsaitləri- əsasən cədvəllər, süjetli şəkillər nəzərdə tutulur;
2. Stolüstü əyani vəsaitlər- müəllimin rəhbərliyi ilə şagirdin partası üzərində istifadə edilir;
3. Ekran əyani vəsaitləri- əsasən diafilm, diapozitiv və epilentlər vasitəsilə aparılır.

Ölkəmizdə ingilis dilinin tədrisi ümumtəhsil və tərbiyəvi məqsəd daşıyır və aşağıda qeyd edilmiş məsələləri ümumiləşdirir:

1. Ölkəmizin beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsi;
2. Elm və texnikanın, incəsənətin müxtəlif sahələrində qazanılan fikir mübadiləsi;
3. Nümayəndələrin gediş-gəliş məsələsi.

Ümumiyyətlə, ingilis dilinin öyrənilməsi zamanı əgər material yaxşı mənimsənilibsə, öyrənən həmin dildə şifahi danışmada heç bir çətinlik çəkməyəcəkdir. Dil materiallarının əsasını eşitmə, anlama və danışmaq vasitəsilə öyrətmə təşkil edir. Dildə ünsiyyət yalnız şifahi şəkildə deyil, eyni zamanda yazılı şəkildə də aparıla bilər. Yazı oxuya nisbətən çox yazılmış və təhsilin məqsədini aydınlaşdıran əsas nitq formalarından hesab edilir. İngilis dilinin tədris edilməsində digər bir məqsəd öyrənənlərin təfəkkürünü inkişaf etdirməkdir. Bu zaman öyrənən hər şeyi müqayisə etməyi, nəticə çıxarmağı bacarır, öyrəndikləriniz analiz edir, konkret fikir söyləyir.

Latın sözü olan “kommunikativlik” qarşılıqlı anlaşma əsasında iki və daha çox fərd arasında əlaqə, ünsiyyət aktı mənasını verir. Kommunikativ elə bir təlim metodudur ki, burada əlaqələr quraraq hər hansı bir dildə uğurlu ünsiyyət formalarını tapıb tətbiq etmək əsas rol oynayır. Auditoriya daxilində tələbələr elə hazırlamaq lazımdır ki, ingilis dili ünsiyyəti üçün şərait yarandığı zaman iştiraka hazır olsunlar. Həmçinin müvafiq tapşırıqlardan istifadə edərək öyrənənlərdə kommunikativ kompetensiyaları formalaşdırmaq da lazımdır. Bu təlim metodu öyrənənlərdə dilə maraq, onları bu dildə danışmağa daxili ehtiyac hissi yaradır. Motivasiya demək olar ki, tam təmin olunur və nəticədə öyrənənlərin bilik və təcrübələri artır. Müəllim və tələbələr kommunikativ yönümlü təlim metodunun əsas iştirakçıları hesab edilir. Təlim metodunun bu növündə öyrənənlərin diqqətini çəkən, onları maraqlandıran mövzular seçilməlidir. Onu da qeyd edə bilərik ki, insanlara ünsiyyət bacarağını aşılamaq bu təlim metodunun əsas vəzifəsidir. Kommunikativ yönümlü təlim kommunikativ xarakterli təlim metod və üsullarından ibarət olmaqla yanaşı eyni zamanda tələbələrdə müasir dövrdə tələb olunan şəxsi keyfiyyətlərin də inkişafına təsir göstərir. V.İ.Tyupa bununla əlaqədar olaraq üç əsas nüansı qeyd edir. Bunlar aşağıdakılardır:

1. Bilik və anlama üst-üstə düşür və prioritet anlamaya çevrilir. Yaxşı dərslər anlama və başa düşmə kontekstinin yaranmasıdır;

2. Anlamaya daxili nitqin dilinə tərcümə kimi münasibət olmalıdır;

3. Təlimin strateji məqsədi hazır təqdim olunan ensiklopedik biliklərin mənimsənilməsi deyil, fəaliyyətyönümlü ruhda, şüurlu surətdə əldə edilmiş biliklərdir. Bu cür situasiyada onların şüurunda biliklər mexaniki olaraq yığılmır, fənlər üzrə təfəkkür mədəniyyətinin formalaşması baş verir [6, s.3].

Bu günümüzdə dil strukturlarının, eyni zamanda qrammatik strukturların tələbələrə öyrədilməsi iki yolla həyata keçirilir.

1. Deduktiv;
2. İnduktiv.

Deduktiv yolla dili qrammatikasının tədrisi dedikdə müəllim tərəfindən dilin qrammatik struktur xüsusiyyətlərinin, müxtəlif strukturlar arasında mövcud olan fərqlərin tələbələrə izahı nəzərdə tutulur. İnduktiv yolla qrammatikanın öyrədilməsi isə həlledici rolun tələbələrin özünə verilməsidir. Yəni burada müəllim əsasən istiqamətləndirici funksiyanı yerinə yetirir, tələbələr fəal iştirakçı qismində çıxış

edir və daha uğurlu nəticələrin əldə edilməsi onların üzərinə düşür. Kommunikativ təlimin ənənəvi üsullardan fərqi ondan ibarətdir ki, kommunikativ təlim dil strukturundan normalara uyğun şəkildə istifadə etmək bacarığının tələbələrə ünsiyyət prosesində aşılmasını əsas məqsəd kimi qarşıya qoyur. Nəticədə, qrammatik struktur kommunikativ baxımdan əhəmiyyətli olan kontekst daxilində mənimsənilir.

Qloballaşma dövründə dillərin tədrisində müxtəlif metod və üsulların istifadə edilsə də, dövrün tələblərinə cavab verən təlim növü məhz kommunikativ yanaşmadır. Linqvistik və ya qrammatik kompetensiya kommunikativ kompetensiyanın əsasını təşkil edir və üstünlük qrammatikanın kommunikativönlü təliminə verilir.

Y.İ.Passov kommunikativ yanaşma haqqında bir sıra təlim prinsipləri irəli sürür:

1. Funksionallıq prinsipi- nitq vasitələrinin funksional seçimi və təşkili əsas şərtidir;
2. Nitq təfəkkürünün fəallığı prinsipi- öyrənmənin daim ünsiyyət prosesinə cəlb olunmasını nəzərdə tutur.;
3. Situativlik prinsipi- bu prinsip xarici dildə ünsiyyət təlimi prosesinin təşkilinin vahidi kimi qəbul edilir, kommunikativ reallığı yaradır və danışmaq üçün maraq oyadır;
4. Yenilik prinsipi- bütün təlimi prosesini əhatə edir, nitq bacarıqlarının zəruri inkişafını, onun dinamikliyini, ifadələrin dəyişdirilməsi qabiliyyətini, nitq tempini və sair təmin edir [5, s.103].

Təcrübələr göstərir ki, heç bir metod təkmil hesab edilmir. Tədris prosesinin daha səmərəli təşkil edilməsi və uğurlu nəticələrin əldə edilməsi üçün metodların hər biri konkret təlim kontekstinə uyğun şəkildə əlaqələndirilməlidir. İstənilən təlim şəraitində elə bir metod yoxdur ki, universal şəkildə eyni müvəffəqiyyətlə istifadə edilə bilsin. Məsələn, qrammatikönlü və kommunikativönlü metodların həm üstün, həm də çatışmayan cəhətlərini qeyd edə bilərik. Tədris qrammatikönlü üsul ilə təşkil edilsə, tələbələrin nitqlərindəki səhvlərin sayı minimuma endirilir və nəticədə nitqləri qrammatik cəhətdən daha düzgün şəkildə qurulur, ancaq tanış olmayan situasiyaya düşərlərsə, fikirlərini sərbəst şəkildə ifadə etməyə çəkinərlər. Kommunikativönlü təlim zamanı isə tələbələr daha əmin, daha fəal olduqda nitqlərində yol verilən səhvlərin, xüsusilə qrammatika səviyyəsində səhvlərin nisbətən çoxluğu müşahidə edilir.

L.İ.Karpovanın təklif etdiyi kommunikativ təlim metodunun təşkil etdiyi komponentlər aşağıdakılardır:

1. Səmərəli didaktik priyomların və vasitələrin tətbiqi ilə kommunikativ qrammatik kompetensiyaların formalaşmasının alqoritmi (təqdim etmə, dil praktikası, kommunikativ təcrübə, əks əlaqə);
2. Göstərilən alqoritm və autentik materialların, məsələn dərslər vəsaitlərinin, qəzetlərin, jurnalların, internet saytlarının əsasında işlənmiş kommunikativ qrammatik tapşırıqlar kompleksi;
3. Dili mənimsəmənin üç səviyyəsi (elementar, baza və növbəti səviyyə) [4, s.122].

Nəticə

Bildiyimiz kimi günümüzdə demək olar ki, bütün təhsil ocaqlarında xarici dillər, əsasən də ingilis dili tədris edilir. İngilis dilinin tədrisinin bir sıra məqsədləri vardır ki, onları müəyyənləşdirərkən şagird və tələbələrin hansı bilik, bacarıq və vərdislərə yiyələnmələrini əsas nəticə kimi götürmək lazımdır. Bu da məlumdur ki, əvvəllər ümumtəhsil müəssisələrində ingilis dilinin tədrisində əsas məqsəd şagirdlərin kommunikativ bacarıqlara nail olmasına deyil, daha çox qrammatik biliklərin əldə edilməsinə yönəlmişdi. Buna görə də orta məktəblərdə ingilis dilinin tədrisi zamanı əksər hallarda ənənəvi olaraq qrammatika-tərcümə metodundan istifadə edilirdi. Ancaq müasir dövr tələb edir ki, müasir pedaqoji-psixoloji yanaşmalara uyğun şəkildə tərtib edilən fənn kurrikulumunda qrammatikönlü tədrisin bu xüsusiyyətləri kifayət qədər nəzərə alınmışdır ki, bu da şagirdlərin kommunikativ nitq bacarıqlarının inkişafına xidmət edən nəticəönlü təlim məqsədlərinin qabarıq ifadəsinə imkan açmışdır.

Azərbaycan bu gün dünyanın inkişaf etmiş ölkələri ilə əməkdaşlıq edərək xarici dilin öyrənilməsi sahəsində uğurlu təhsil islahatları həyata keçirmişdir. Araşdırmalarımızdan da göründüyü kimi ingilis dilinin öyrədilməsi tədris və kommunikativ məqsədlər daşıyır. Tədrisin məqsədi odur ki, öyrənmələrin dünyagörüşü inkişaf etsin. Kommunikativ məqsəd isə dilin lazımı şəkildə danışılmasına, şifahi nitqə, oxu və yazı vərdislərinin yiyələnməsinə xidmət edir. Kommunikasiya iki tərəf – danışan və dinləyən arasında baş verir. Kommunikasiyanın effektivliyi anlaşma, informasiyanın başa düşülməsi deməkdir. Yaxşı dinləyib-anlamaq üçün didaktik oyun və dialoqların əhəmiyyəti daha böyükdür. İngilis dili

ünsiyyət vasitəsi olaraq şagirdlərin beynəlmiləl tərbiyəsində də mühüm rol oynamışdır. Elmin və texnikanın inkişafı ingilis dili təlimini maksimum fərdiləşdirməyə imkan verir, sinfin kollektiv işləməsinə təmin edir. Metodik sistemin didaktik və psixoloji nöqtəyi-nəzərdən düzgün qurulması şagirdlərin gələcəkdə dili mənimsəməsinin praktik əhəmiyyətinə təminat verir.

Ədəbiyyat

1. Q.M.Uayzer. Xarici dilin tədrisi metodikası. Moskva, 1974, 321s.
2. Şirəliyeva G.X. Dil fakültələrinin aşağı kurslarında ingilis dilinin qrammatikasının kommunikativ yönümlü tədrisi. ped. üzrə fəls. d-ru e. dər. al. üçün təq. ed. dis. Bakı, 2014, 142s.
3. Yusifov G. Dil dərslərində kommunikativ və interaktiv metodlar. / Xarici dillərin tədrisinin aktual problemləri mövzusunda IV respublika elmi konfransının materialları, 2011, 18-19 may, s.188-190.
4. K.X.Hacıyeva Ali məktəbdə lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsi: Azərbaycanda ingilis dilinin tədrisinin mövcud vəziyyəti Pedaqogika üzrə fəlsəfə d-ru e.dər.al. üçün təq.ed.dis-nın avtoreferatı Bakı 2017 48s.
5. V.T.Kazdal ingilis dilinin tədrisində kommunikativ yanaşma və onun tətbiqinə təsir göstərən amillər. Ped.e.n.a.dər.al. üçün təq.ed.dis. Bakı 2006 144 s.
6. M.F.Məmmədova Orta məktəbdə ingilis dilinin intensiv tədrisində kommunikativlik : ped.e.n.a.dər.al. üçün təq.ol.dis. Bakı 2004 148s.
7. K.Y.İsgəndərova Dil fakültələrinin aşağı kurslarında ingilis dilinin zaman formalarının funksional tədrisi :ped.üzrə fəls.d-ru e.dər.al. üçün təq.ed.dis-nın avtoreferatı Bakı 2015 24s.
8. F.Ş.Şükürova Dil fakültələrində ingilis dilinin tədrisində tələbələrin yaradıcı fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi yolları ped. üzrə fəls.d-ru e.dər.al. üçün təq.ed.dis-nın avtoreferatı Bakı 2018 26s.
9. Karpova L.I. Qeyri-linqvistik universitetdə kommunikativ qrammatik səriştənin formalaşması (İngilis dilinin materialı əsasında): Dissertasiyanın xülasəsi. dis. Pedaqoji elmlər namizədi Volqoqrad, 2005 260s.
10. Passov E.I. Xarici dil nitqinin tədrisinin kommunikativ üsulları: Xarici dil müəllimləri üçün kitabça. M.Maarifçilik, 1985, 208s.
11. Tyupa V.I. Kommunikativ didaktik didaktikanın üç sütunu // Diskurs. Novobirsk, 1997, No 3-4 Giriş rejimi: <http://www/nsu/ru/education/virtual>.
12. Harmer J. The Practice of English Language Teaching: Third edition. Pearson Education Limited, 2001, 145p.

Rəyçi : dos. A. Sədət

Göndərilib: 20.02.2022

Qəbul edilib: 23.03.2022